

Szabadka 1871.

BÁCSKA.

Január 28-án.

VEGYESTARTALMU HETIKÖZLÖNY.

Megjelen:

minden szombaton délelőtt.

Szerkesztő lakása:

Zombori utca, Reisner-féle ház.

Előfizetési feltételek:

1 negyedévre	1	frt.
1 félévre	2	"
3 negyedévre	3	"
1 egész évre	4	"

Hirdetések felvételnek a szerkesztő lakásán és a könyvnyomdában.

Hirdetések díja:

Egy 6-hasábos pöttyösor egyszeri beiktatása 6 kr. kétszerinél 5 kr. — Többszöri beiktatásnál nagy engedményben részesülnek.

Bélyegdíj minden egyes beiktatástól 30 kr.

Szabadka 1871. január 25-én

Mily felséges lenne az, ha az ember sастekintettel nézhetne be a jövő elfedett titkaiba bizony csallhatlanul

Mennyi sok eszme, még több tervezgetés biztos alapjait lehetne összerakni a jelenben — a jövőre! Ám véges, az ember élete — véges elméje is; betekinthet a jövő ködös homályába ugyan de ott csak elmósodott képeket lát, melyek vonzhatják, de melyekkel a föld gyarló szülötte úgy jár, mint Afrika homok sivatagján az elepedt vándor a tünde délibábbal: a nap égető sugarai ellen védül szolgáló lombos fák tűnnek fel előtte; szomját enyhítő forrás esörgedezését hallja már — siet, rohan oda, s ím egyszerre a kép szétfoszlik s ő kimerülten esik össze a pusztá forró homokján.

Sokféle gondolat támad fel lelkemben, midőn e kérdést vetem föl: mi jövője van polgártársaimnak mi megyénk községeknek? E kérdés megyénk minden olyan polgárát érdeklí, ki nincs vastag önzésbe merülve! Minden esetre érdekes, ismerve multunkat, tudva jelenünket, felvetni a jövőt: jobb sorsuk lesz e? vagy rosszabb? Az ember természetében fekszik gondoskodni holnapjáról: az ember iparkodik helyzete viszonyait úgy alakítani, hogy nem ártva másnak — önmagának használjon s ez a jozan ember cselekedete, ki elveti a magot ép nem azért hogy egyedül ön maga szedje gyümölcsét, de élvezze fia sőt unokája is és helyesen teszi, mert ezek ajkairól hálaszózat fog kelni és tisztelet az okos, a bölcs előd emléke iránt!

Tegyük meg mi mind azt tehát a jelenben, mi által tiszteletet, becsülést érdemeljünk utódainktól fogadjuk hogy megteszünk mindent, mi községeknek üdvös s hogy ott hol a közjó a főérdek az önérdék nem fog szerepelni s már látom községek felvirágzásnak indulni látom polgártársaim arcáról a jólét hatását vissza tükröződni és nem látom rongyokba takart embertársam feldult vonásait; nem hallom utódaink nyögését, átkozódásait, de hallom az áldó ajkak könyörgését, imáját felszáltni bölcs intézkedéseinkért!

Nem csalóka kép ez? Nem lidérc, mely álvilágával a sötét éjben mozsárba vezet? Nem úgy járunk mint a felhözött vándor, a délibábbal? Nem foszlik e szét mindez, midőn elértük s nem maradtunk nyomorulttan egyedül az „éjji homályban”? Nem! ha megteszünk mindent, nem lehet, hogy az áldás átokká, az üdv pokollá legyen!

Mi egyesnek árt — árt a közügynek is!

Mondjunk le először a szesz italok mérték nélküli élvezetéről. Megyénk községek ország világszerte arról voltak eddig ismeretesek, hogy ott csak jól emni és inni tudnak. Van e benne igaz, nem kérdezem, de jól mondja a magyar közmondás: „nem zörög a haraszt, ha nem fúj a szél.” Vendéglőink ne legyenek ezentúl mulató és dorbézoló helyeink, de a fáradt vándornak enyhítő adó nyughelyei! Mennyi pénz fecséreltetik így egy pillanatnyi jó kedvért, mivel pedig tartosabb örömet, boldogságot lehetne eszközölni! Hol sok a kocsma kevés ott a közhasznú intézet, hol káromkodnak — nem imádkoznak ott!

Rontsuk le másodszer, de közakarattal az elválasztó falakat, melyek szíveinket eddig egymástól távol tarták. Jogos e kívánság mert egyenlőn egy Isten teremtményei vagyunk! Vagy talán azért, mert a szerencse földi javakkal megáldott valakit, az szegényebb embertársát megvesse? Vagy mert a természet több szellemi erővel ruházott föl egyet, az ne tekintsen e tekintetben alantibbra? Éz nem megy! A humanismus elvének követelménye: első esetben segíteni kárunk nélkül, másikkban ha lehetséges, emeljük magunkhoz. És ezen elvnek hódolni kell, ha nem akarjuk, hogy ezen szent szavak „testvériség, egyenlőség,” melyeket szívesen hordunk ajkainkon, merő hazugsággá váljanak!

Harmadszor ne alkossunk felekezeteket, hogy egymástól elszigetelten különböző céloknak hódoljunk, hanem egyesülten egy erővel egy szent eszméért „közműveltség” lelkesüljünk, áthatva egy gondolattal „közboldogság” buzogjunk s ki ezt nem érzi át, kit ez nem hat meg, mondjuk a föld azon szülöttének: némulj el tenyomorult féreg, mely a közjót ignorálni akarod.

Végül negyedszer fiatalságunk töltse be helyét kellőleg! Óvé a jövő, vesse meg alapját, tőle várjuk annak keresztül vitelét mit most felhőzünk.

Gyűjtsön — miként a méh mézet anyagot a jövő nagysághoz, ruházza fel magát a szellem fegyverével — törjön bizton előre a célhoz s elérj azt. A felvirágzás úgy elmaradhatlan, mindenütt közlegűlttség terjed s a kép mit ábrázolánk nem csalóka, ál; de valódi boldogító kép leend.

Radits György.

Gazdaszat és nemzetgazdaszat.

Nemzetgazdasági szelvények.

II.

Egy szellemidús nemzetgazda mondja, hogy Angliában nincs egy szeg, a melyet nem lehet egészen Vilmos honfoglalásáig visszavezetni. Ez azonban csak része azon nagy igazságnak, hogy a tudományban és az életben a politikában és a nemzetgazdaságban a történeti fejlődés azon nagy processus, melynek ismerete nélkül az okot érteni nem lehet. A történettel kezdődik minden igazi tudás mindenütt; hol az ember szerepel, mert az ember egy örök-ké leendő. Avagy lehet-e tiszta felfogásunk honunk állapotjáról, ha annak történetét nem ismerjük, lehet-e felfogásunk anyagi viszonyainkról, ha nem ismerjük azon tényezőket, melyek arra befolytak és e tényezőket nem mutatja nekünk más, mint a történet. Azért rövideden akarunk egy visszapillantást vetni nemzetgazdaszatunk történetére és vizsgálni, vajon itten is igaz van-e Bajzának, midőn úgy énekel:

Multadban nincs öröm,

Jövőlben nincs remény!

Hogy e rövid vázlatban nem lesz képes, többet mint egynéhány vonást kiemelni a nagy történelmi képből, előre megjegyzem. De hiányzik is ez irányban minden előmunkálat, hiányzik egy Magyarország gazdasági történetével foglalkozó monografia.

Mindenekelőtt arra fektetem a fő-sulyt, miszerint egyike a főjellemvonásoknak, mi hazánk történetében szemembe szokik az, hogy egész a legújabb időig a tulajdonképi kézi-munka hiányzott.

Tudjuk pedig hogy csak a kézi munka képes nagyobb számú embeket egy kisebb területen táplálni és gazdagítani, hogy csak a kézi munka képes az embereket városokban összegyűjteni, mely egyesítésből azután a városi nagyobb gazdaság, nagyobb műveltség keletkezik; hogy csak a kézi munka eszközli aztán a munka megosztást, melynek tere épen a kézi munka, a munka megosztás pedig idézi elő — mint Smith a nemzetgazdaságtan alapítója mondja — a gépek feltalálását; továbbá csak a kézi munka az, mely nagyobb gazdasági művelést, tevékenységet hoz létre, mely a

tőkének keletkezését eszközli, míg a mezőgazdaság — mint sok esetékeségtől függő a rendes és folytonos gazdálkodást nehezíti, mondhatni hogy tőkét csak nagy nehezen teremt miután a gabna, rozs sat. romlásnak kitéve nagy nehezen tarthatók fenn későbbi időkre; csak a kézi munka fejleszti a közlekedést, miután a gazdasági fejlődés, legalább első idejében, minden vidéken csak magának teremt a tápszereket csak a kézi munka azért is, mert az nagyobb értéket képvisel, viselheti a vitel nagy költségeit, mire a mezőgazdasági termények nem képesek; a közlekedés pedig nagyszerű gazdasági elevenséget nemzetek és népek érintkezését idézi elő, nagyobbítja a termékek értékét, emeli a természetét midőn annak fogyasztási körét kitágítja, úgy hogy az egyik világrész a másikért dolgozik. Ennyi elég lesz, hogy bebizonyítottunk gondoljuk azon állításunkat, miszerint már ezen egy tényezőt tudniillik a kézi munkának a hiányát, elég fontosnak tartjuk arra, hogy abból gazdasági hátramaradásunkat megmagyarázzuk. Azért nélkülöz Magyarország városokat a szó gazdasági értelemben, azért nélkülöz népességet, mely a gazdasági fejlődésnek főfeltétele. Éz tehát — mellőzve a kevésbé fontosakat — gazdasági hátramaradásunk oka. De ehhez jöttek még politikai okok. Magyarország, történetünk első korszakában, támadási háborúk által volt elfoglalva, második nagy korszakában pedig védelmi háborúval. Hogy ez mennyit jelent, látjuk a szegény Spanyolországban, mely szintén első korszakában activ hódításokat tett egész a nyolcadik századig, azóta pedig 3 századon át a maurok ellen harcolt, úgy hogy még egy a történetben talán páratlan fénykör nem volt képes azt a sorvadástól megmenteni. Az idegen uralkodó ház, mely egész a legújabb időig német álláspontját védte sem mozdította elé anyagi érdekeinket. Különben ez magából érthető tény volt. Ritka jelenség a történetben hogy egy idegen uralkodó ház különösen ha törzse egy nagyobb országban uralkodik, jótékony tevékenységet fejlesszen ki. Oraniai Vilmos nem esik ezen szempont alá, mert ő kisebb országból jött és olyanból, melyben a köztársasági erények ki voltak fejltve. De nézzük a spanyol ház uralkodását Olaszországban, a német császárok uralkodását Olaszországban, a dánok uralkodását Angliában és a mondottak igazságáról megleszünk győződve.

Ezek rövideden a politikai okok. De a történet azt is mutatja nekünk, hogy a természet is folyt be

gazdasági hátramaradásunkra. Egyszer birtuk a tengert és az anyagi fejlődés emelkedésének örültünk. Azután hiányzik nekünk nagyobb folyóvíz, a gazdasági organismus éltető erei. A gazdasági talaj nem serkentett munkára, a magyar szószoros értelmében a természet jótekonyságából élt. A hollandiaiak kényszerítve voltak a tengernek egy-egy arasznyi földet elrabolni és gazdagok lettek.

De szellemileg is hátramaradtunk. Hátramaradtunk egész történetünkön át és Isten mentse hogy hátra maradjunk ezentúl is! Nagy természeti kincseink paragon hevernek, mert hiányzik az ész, ki azokat célszerűen felhasználja. A helyzet mindenütt hiúság tüntetés, fitogtatás.

Kiviláglék tehát ezekből, hogy gazdasági történetünkben két tényező hatott, mely a fejlődést akadályozta és eszközölte hogy Magyarország általán véve a többi európai államoktól hátra maradt: a kézi munka hiánya és a sok pusztító háború, a mellett még több másodrendű ok, mit többé kevésbé kifejettünk. És így leközelebb megkísérhetjük azt, miképen kell ezen előzmények után, Magyarország felvirágzását előidézni? Weisz Béla.

Közművelődés, iskola.

A helybeli községi iskolaszékek folyó hó 23-án tartott üléséből.

Azon nagy fontosságú érdekek-nél fogva, melyeknek kielégítése közoktatásunk helyes vezetésétől függ, kedves dolgot vélünk tenni e lapok t. olvasóinak: ha őket időszakonként iskolaszékekünk működésével megismer-tjük. — A legközelebb tartott ülésből legelőször is kiemeljük az elnök azon elentését, mely szerint a kültéri népszkolák számára megrendelt taneszközök megérkeztek.

Népiszkoláinkban az oktatás iránya kizárólag gyakorlati lévén, min-

denki be fogja látni, mily fontosak az oktatás sikerére nézve a taneszközök, melyekkel tehát ezutánra kültéri iskoláink ellátva lesznek, nevezetesen fali olvasóablakkal, számológépekkel, Magyarország és Európa fali térképeivel, természetrajzi táblákkal s egy-egy 12 hüvelyk átmérőjű földgömbbel.

Ha iskoláink felszerelésével a t. néptanítói kar buzgalma s tanulási kedve is egyenlő lépést fog tartani, nem habozunk kimondani: hogy az a sötét kép, melyben a népszámlálás műveltségi állapotunkat fölmutatta, rövid idő alatt meg fog változni, s ez a változás önként fogja meghozni néptanítóink anyagi helyzetének változását is.

Hogy e tekintetben az iskolaszékek mi sem múlik, kitétszik azon legújabbban hozott határozatából is, mely szerint megkeresi a közgyűlés 225 forint utalványozására, mely összegből a helybeli népiszkola fog mértani s természettani eszközökkel, természetrajzi ábrákkal, térképekkel s többnemű földgömbbel elláttatni, — szándéka lévén ugyanis az iskolaszékek, a beltéri népiszkolákat az ugynevezett mintaiskolák színvonalára emelni. — Másik fontosabb intézkedése az iskolaszékek a rom. kath. vallás tanítás ügyét illeti.

Mint hogy a rom. kath. vallás- oktatás ez évben már a törvény szerint 80 heti órát vesz igénybe: az iskolaszék négy kateketai állomás szervezését sürgeti a közgyűlésnél évi 500 forint díjazással.

A jelenleg alkalmazásban levő két hitelemző megmaradván, e szerint két új állomás lesz pályázat útján betöltendő. Vajha a pályázattól a jobb erőket azon hitben: hogy hív munkásságuk minél előbb javítani fog helyzetükön.

Tárgyrokonságnál fogva itt említjük meg azt is: hogy az oktatás sikerének megóvása tekintetéből, az iskolaszék a beiső-ludasi kántortanító

állomást szétválasztatni határozta, s a kántori állomás szervezésére nézve javaslatot terjeszt a közgyűléshez.

Számos kisebb érdekű tárgyak elintézése után fölemlítjük még: hogy az iskolaszék a helybeli t. e. néptanítói kar egyik érdemes nesztorát, Karvázy János urat 31 évig közmegelegedésre viselt méködése után saját kérelmére, testi kimerülése miatt teljes fizetésével jól megérdemelt állandó nyugalmába helyeztetni véleményezi.

Szabadka, 1871. január 25-én.

Szerkesztő Barátom!

Azt veszem észre sok tekintetben, hogy csakugyan igaz azon szójáték, mely szerint vannak emberek, kik „a faktól nem látják meg magát az erőt.” Így jártál te is azon leány-tan nevelő és táptüzettel, melyben évek óta mint szaktanár működöl s a melynek tulajdonosa s vezetője mindazon t. e. szülőket és rokonokat valóban lekötölte, kik gyermekeik nevelését reabizták. Értelm. Moravicz Knézy Karolina nevelő Szabadkán fennálló fenebbi című intézetét.

Hogy pedig ezen intézetről éppen én teszlek említést lapokban, ezt azon körülménynek tulajdonítom, melynek fogva betegséged miatt akadályozva lévén előadásokat tartani, tanítványaid közül a hazai és világtörténelem tanításában én helyettesítlek — s hogy ezen helyettesítés közben oly kellemes meglepetésben részesültem, minőre legelőször is csak az elmélet terén, — de a való életben éppen nem voltam elkészülve. Ez azon szelidség és értelmes tanulás, mit csak tapintatos vezetési eszközökkel, s mit vajmi kevés helyen tapasztalni.

Becsés engedelmeiddel tehát szölok ezen intézetről s szölok úgy, a miként te helyzetnél fogva aligba szólhatnál, — s miután a nevelés köréből gyakorlati tapasztalataim is vannak, elmondom mindazt, a mit itt észlelni alkalmam volt.

Legelőször az intézet berendezését említem meg, melynél egy a beulakó, mint a bejáró nevelődelekről a leggyorsirólban és mégis szellemisan van intézkedve. Ezen berendezés szerint a beulakók számára tágas szellős háló- és fürdőszobák vannak, miáltal nemcsak az egészség fennmaradása, hanem a gyenge testek finomságának megóvása mellett annak megerősítéséről is kellő gondoskodva van. Van az intézet helyiségében — a nyári időtartamra testgyakorló — gymnastika, melyet egy a bentlakó mint a bejáró nevelődekek tetszés szerint igénybe vehetnek s tapasztalat szerint igénybe is vesznek, — az oktatást okleveles tornász-mester végzi.

A tantermek száma — 4 osztályból állván a tanoda, — ennek megfelelő, s úgy helybeli mint vidéki nevelődekek által igen szép mérvben igénybe van véve.

A tanítványok rendesek és rendkívüliek: rendszeren kötelező s az egyszerű 2-3 fitt havi díjért előadott tárgyak: 1. r. k. hittan*) 2. magyar, 3. német vagy gépíróges mint helyes olvasás valamint szépírás, 4. fejbéli s írott számolás, nevezetesen s nevezett számokkal, egyszerű s tizedes törttekkel, 5. általános úgy mint részletes illetőleg hazai történelem s földrajz, 6. Természetrajz 7. Illetlen 8. Női közmunka, s a legfelsőbb osztályban — még a háziidő-gök — gazdaszonykodás elméleti és gyakorlati oktatás; rendkívüli vagy is külön, de mérsékelt díj mellett előadott szokott tárgyak: 1. Zongorázás havi 8 fitt, díjért 2. Rajzolás havi 50 kr, 3. franciayelv havi 1 fitt és testgyakorlás havi 1 fitt — igazán mérsékelt díjak mellett. Így a test fejlesztése s szellem fejlesztésével egyenletes kapcsolatban áll s elérhető a cél: „testileg fejlett, szellemileg képzett leányokat adni a hazának!”

Nem mellőzhetem továbbá kiemelni s a t. olvasók tudomására hozni, hogy az intézet egy emelkedett telken, az utcaajtól távol az udvar helyében fekvő házban van: mely előtt tágas részint vetemény-termesztésre szánt, részint szőlővel ültetett szőlővel ültetett kert dílt az utcára, mely míg egyfelől az egészség fenntartására friss léget szolgáltat, addig másfelől alkalmat nyújt a nevelődekeknek a növénytermesztés s virágpolásra, s büszke lehet az intézet-tulajdonosnő arra is hogy ezen alkalmat nevelődekek eddigleg egészen igénybe vették.

Tanulók a helybeli gym. és főlelemlé tanoda néhány tanfőráns szakavatott zene-tanítón kívül maga a tulajdonosnő s egy az intézetben lakó nevelőnő, kiknek szak-szerű munkássága már eddig is kettőt eszkö-zölt: ugymint az intézet virágzását s azon édes emléket, mely az intézetet végzett neven-dékek mindenikének keblében halásan él a tulajdonos iránt mindazon ismeretekért, melyeket magukkal vittek.

Hozzátegyem-e mindehez még azon — a tulajdonosnő szerény anyagi állását tekintve valóban áldozatnak nevezhető készséget, melynek fogva évenként két szegény leány-kat ingyen részeselt a nevelés-oktatás kivétel-nélküli kedvezményében?!

Ismertetésemre, a t. olvasók engedel-mével, azon ohajtással fejezem be: vajha minél többen vennék igénybe ezen, — tud-tommal a közelben egyetlen ily berendezésű, valóban szükségét pótló intézetet.

Balás Imre, főgymn. tanár.

*) r. k. nevelődekeknek.

TÁRCA.

A főcskéhez.*)

Köd borong a láthatáron szerteszét,
Hívós szellő tépi a fá levelét;
Költözködik a gólya, a kelepce,
És a főcske szinte nyájasb hont keres.

Az én főcském ablakomba visszaszáll,
És búcsúsót olyan búsan hangiosál;
Elsevegi kis szívének fájdalomát,
El kell hagyni szülőföldé határát.

Szerettelek barna madár kedvesem,
Csevegésed mindig édes volt nekem;
Ugy e vízszint szeretettel te engemet,
S ez készíti oly bú hangokra nyelvedet.

Egyszerű és gyászszínű a köntösöd,
Ámde belé igen hű szív öltözött;
Évek előtt hajlékomban születél,
Évek óta csak énnélam fészkeléd.

Távozol most, tovább a komor ősz,
De tavaszszal ugye ismét visszajász?
Fáradalmas lesz az utad, jól tudom,
Isten veled, őrizzen meg utadon!

Menj! . . . de megállj, hadd mondok még
valamit:

Köszönts szívből minden magyar hazafit,
Ki hazáján kívül, messze távolon,
Mélyen érzi, mi a hont fájdalom.

*) Mutató: Költemények. I. tá. Erdősi Dániel. Pannonegyháza íg. a tisztelt munkatársunk munká-jából. Ajánljuk olvasóink figyelmébe — különösen hazafi-as dalait. A munka nyomtatott Győrben és a saazói tulajdonos. Ára 1 ft.

Mond nekik, hogy az emészti tél után,
Mely diühöngött évek óta e hazán;
Nem sokára tavasz leand, éleslünk,
A megáított sírba mégse süllyedünk.

Mond: a drága vérszerzete s vélté jog,
A szabadság, ősi törvény ősi fog;
„El magyar még e hazában, Buda áll!”
Benne örömd hű népének a király.

Mond: epelyvé várja őket a haza,
Tárt karokkal fogadja e hű anyát;
Teljes ennek csak akkor lesz öröme,
Ha visszatér minden fia keblére.

Az éjszakai fény.

(Humboldt Sándor után szabadon.)

II.

Bizonyos hogy mint igen terhelt, fényge-tő felhőkkel és a lég villanyosságának gyakori átmeneténél ellenkező állapotba a kísértésekkel még sem megy át mindig villám-lásokba: úgy a delejes zivatarok a távol vidékekben is a delejtől örökösüli menetében nagy háborgásokat hozhat létre, a nélkül, hogy az előzárás egyensúlyának szükségkép kitörés által, világító áttörés által egyik sarktól az egyenlítőig, vagy éppen az egyik sarktól sarkig kellene ismétlődnie.

Ha a tümemények minden részleteit egy képhe akarjuk összefoglalni, úgy az egészben kibővülő éjszakai fénynek keletkezése és fel-folyása a következőképp lehet: melyen a láthatáron, körülbelül azon tájon a hol az a delejes délkor által metszerik, beborul az az előtt derült ég. Mint sűrű ködfél képződik, mely lassanként fölemelkedik és 8-10 fok-nyi magasságot ér el. A homályos körszelet színe barna, vagy ibolya színbe megy át. Ebben a csillagok láthatók, mint sűrű füst által homályosított égi tájakon. Egy széles,

de világító fényvív, először fehér, azután sárga, kőnyezve a homályos körszeletet; de minthogy a fénylő iv később keletkezik mint a füst-höz hasonló szürkő körszelet, úgy az utóbbit Argelandér szerint nem lehet a világosabb fényességűnek esupán ellentétül tekinteni. A fényvív legmagasabb pontja, a hol pontosan megmérhető, közönségesen nem egészen a delejes délkörben van, hanem azon oldala-ra 5-18° ca tér el, merre azon helynek delejes elhajlása irányul. A magas éjszakra a delejsarkhoz igen közel a füst-höz hasonló körszelet kevésbé homályos jelenik meg néha éppen nem. Ott is, a hol a vízszintes erő a leggyengébb, a fényvív közepét a delejesdél-körtől a legmesszebbnek látjuk eltávolozvalenni

A fényvív, hullámzások és alak változ-tató ingadozásokban, sokszor örökig állva marad, mielőtt abból sugarak és sugárkötegek lévelnek elő, és egész a tetőpontig emelked-nek föl. Menőtt hatályosabbak az éjszakai fény ki-műlései, amél élenkebben játszanak abban a színök az ibolya és kékes felhőtől minden változaton át a zöld és bíbor-vöröség. Már a közönséges, dörzsölés által előidézett villá-myosságnál is a szákra csak akkor színezett, ha nagy feszültség után a kitörés (v. öntés) igen erőlyes. A delejes tűzszlopok nem sokára magányosnak lépnek elő a fényvív-ből, söt fekete, sötét füst-höz hasonló sugárakkal is keverve; majd egyszerre a láthatár külöm-bözéllera ett pontján keletkeznek és cikázó lüng engereit egyesülnek, melynek fénye szavakban nem fejezhető ki, mint hogy vilá-gító hullámok minden pillanatban más és más alakot kádnak. Ezen fénynek hatályos-ság időként oly nagy, hogy Lowenörn (1766 jun. 29) a sarkfénynek fényesét vilá-gos nappal fölismerte. A tümemény látható-ságát annak magassága magyobbítja. Az égbol-tzat azon pontja körül, mely a lehajlasi tü irányának megfelelő, végre összeszerpontosul-ly a sugarak és képezik az éjszakai fénynek úgy nevezett koronáját. Azt mint égisátor esuesit enyhébb fény veszi körül és a ki-műlő

fény hullámzások nélkül jön létre. Csak ritka esetekben jön e tümemény a korona teljes kiképződéséig: ezzel azonban véget is érte. A sugárzások ritkábbak, rövidlebbek és színtelenebbek lesznek. A korona és minden fényvív eloszlának. Nem sokára az egész égboltozaton rendetlenül elszórt széles, halvány majdnem hamuszínű világító, mozdulatban foltokat láthatni: azok is előbb eltűnnek mint a homályos tüstemű körszelet nyomai mely még mélyen a láthatáron tekszik. Az egész színtélektől gyakran utóljára csak egy fehér gyengéd fellegeeske marad vissza, szélein firtózye vagy apró gömbölyded rakásokban (mint kis bárány felhő) egyenlő távolságokban eloszolva.

Az éjszakai fénynek a legfinomabb cirrus felhőeszkékeli összefüggése különös figyelmet érdemel, mivel az a villám-delejes fényképek zölést mint részét a légtünti felőlyásnat-mutatja nekünk. Itt a földlelejjesség mu-takozik az ő hatáskörben a légkörre, s a víztpi rák súrtáságra. A mit Thienemann k az u. n. bárány felhők az éjszakai fény nélkülözhetetlen részének (Substrud tartja Izlandban látott az újabb időben Frank-és Richardson által közel az amerikai éjszakai sarkhoz Wrangel tegezeny által a sibiriai jégteger partján bizonyított be. Mindannyi megjegyezte, hogy az éjszakai fény a legelő-nkebb sugarakat akkor löveli ki, ha a magas légkörben bárány felhők tömege lebegett, s ha azok oly vékonyak valának, hogy azok jelenlété csak a holdudvar keletkezése által ismerhetendő. A felhők már nappal hasonló módon helyezkedtek el mint az éjszakai fény sugara, és éppen úgy, mint ezek nyugtalaníták a delejt. Ez nagy éjszakai fény után korán reggel ezen egy is mellé helyezkedett felhős pont vonalakkal fölismertető, melyek az elő világítókat valának. A látszólag össze-tartó sarkok felhő vonalok a delejes délkor irányában, melyek engem Mexico fénsíkján mind éjszakai ási utazásaim alkalmával foly-tonosan elfoglaltva tartának, bizonyosan a

Válasz Keselyű viszhangjára.

A „Bácska” 4-ik számában „Alakítsunk népgyüleket” indítványozó cikkemmel a „Viszhang” is egyszerre megjelenő, azon reményben fogtam olvasásához, hogy annak íróját az indítványt az eszmével együtt jó akarólag pártolják s a t. olvasó közönségnek felkarolás végett melegen ajánlani fogja. — Azonban csalódtam: Keselyű „Viszhangja” inkább népszerűtlenné igyekezik tenni indítványomat, hangzatos szavakkal támadván meg annak szellemét, elfogult s igazságtalanokan helyeszevő állításaimat. De legszenvédélyesebben kel ki Keselyű a felekezeti cég ellen. Vajon jogosan e? az olvasó közönség ítélhetné. A „Viszhang” írójának pedig röviden kijelentem: hogy sem a felekezeti cég, melyen azt nevezni akarjuk ne adjon neki okot azon alapítvány aggyára, hogy a zsidókat vagy protestánsokat gyűlölközik s azért volna szándékunkban külön egyület alakítani egyedül a kath. nép művelődésére. Nem: minden felekezet külön művelési nézetem szerint saját szellemében a maga tagjait, és olyan eszközökkel, minőket a cél elérésére szabadon választ. És a felekezetek ezt tették és teszik is. Vagy nem láthatjuk-e Szabadkán is két felekezeti olvasókör zsidó és szerb? pedig mióta! s nekem soha sem jutott eszembe rószálni, hogy különválasszék önmagukat és művelődnek. Az út, az eszközök különbözőek lehetnek, holott a cél mindig közös maradjon, tudniillik: hogy a hazának minden polgára, bármely vallás felekezetéhez tartozzék is, művelt és felvilágosult legyen.

Azt kérdi Keselyű, minek az együletnek felekezeti jelleg, irányítás? hiszen mindannyian ugyanazon jó atyának gyermekei vagyunk! de mikor fogjuk ezt a jó atyát az Isten ugyanazon egy religio szellemében imádni, még pedig minden város és községben egy templomban közösen?? Kérem Keselyűt: ne legyen elfogult, a polgári- és vallás-szabadság elvével fogva tisztelje a kath. polgároknak a nép közművelődését és vallásosságát célzó törekvéseit.

Mezey Ignác.

Midőn a választ közöljük, írójás illetőleg a kérdés egylet tervezője iránt kívánunk lovagiasak lenni.

Nem esatolunk azonban hozzá semmi észrevételt: mert mint kijelentők, nem aka-

runk polemikát kezdeni oly tárgyban, melyre nézve álláspontunk, elveink olyannyira eltérők, s mely talán minden siker nélkül végetlene nyulnék: de fölösleges is volna a viszonylást, miután a fentebbi sorokban nem találunk semmi bizonyítást, semmi tárgyalás érvet, mely határozottan kimondott meggyőződésünket csak hajszálvira is megígátá. Olvassa el a kath. népgyület t. tervezője Viszhangját még egyszer, megtalálja abban a választ ezen több sorára is, sőt mindazokra, miket imi szándékoznék.

Azért tehát beárjuk e vitát azon kijelentéssel, hogy ép azért nem kívánunk felekezeti jellegű kath. népgyületet, mert jó katolikusok vagyunk.

Egyébiránt — mindentől eltekintve — örvendeni fogunk, ha a kath. népgyület helyes irányban működve sokáig fog élni.

A szerkesztőség.

Városunk az egyletek alakulásának körüli: mult számunk „Beküldetett” cikke e hó 22-ére két új egylet alakítására irányzott értekezletet jelzett, s ma mindkettőtől már azt jelenthetjük, hogy a végleges megalkulás stádiumában vannak. A népművelés célzó kath. népgyület valamint az iparos és kereskedő segédek önképző- és segély együletére vonatkozó felhívások s aláírási ívek már kibocsátottak melyek közül midőn az utóbbi — (a népgyület felhívását ne láttuk) ismeréssel közöljük, nem mulaszt-hatjuk el azt, városunk minden rendi t. e. polgárai s előkelőknek figyelmébe a legmelegebben ajánlani.

Felhívás Szabadka iparosai s kereskedőihöz s ezek segédeihöz: „Társulás” a mai kor jelszava! Ezt hangoztatja az embertermészeti minőségén kívüli a külvilág, ezt tanúsítja az egész ember-társadalom!

A „Társulás” adja meg a nagy tervek véghezvitelében kellő erőt, ez eszköze az anyagi jólétnek s vele a szellemi kifejlődésnek; szóval az ember anyagi s szellemi célja erre int.

„Társuljunk” tehát mi is, egyesüljünk, mert csak így segíthetünk magunkon!

Alakítsunk egy — különösen az iparos és kereskedő-ifjak képzésére s ezek segély-

zésére irányzott együletet, s legyen rendező tagja ezen együletnek minden életrevaló munkaszerető iparos és kereskedő-segéd, legyenek pártoló tagjai a főnök urak, s kivülök mind azon tisztos polgárai s előkelői városunknak kik a közjót szívükön hordozzák s azt szóval s tettel előmozdítani kívánják: s egyesüljünk a „Társulás” jelszavában, egyesüljünk az önszegélyezés magasatos tetteiben s Isten áldása fogja kísérni lépteinket.

Lépjünk be minél számosabban: — ha lehet mind a „szabadkai iparos-kereskedő-segédek önképző- és segélyező együletébe,” hogy példát adhassunk a világnak: mit képes a kitartó anyagi s szellemi munka örök egyesülése által véghezvinni. — Azon reményben, hogy az érdeklettek minél nagyobb számban fognak jelentkezni az Ernyő-sy-féle vendéglő helyiségében (Bartek ház) megtartandó alakuló közgyűlés idejét febr. 12. d. u. 3 órára tűzőm ki, melyről a t. aláírók külön meghívókkal is fognak értesíteni. — Szabadkán, 1871. jan. 25.

Jóó Pál.

az egylet alakítására felkért ideiglenes elnök.

A szabadkai színház jelene és jövője.

(Folytatás.)

Midőn a szabadkai színház-egylet által előtöltött feladatokat előmozdító eredményről szölok mind az erkölcsi azaz szellemi sikerre mind pedig az anyagiára fel kell hívnom t. olvasóim figyelmét.

Eltekintve azon nézpontról, hogy minden helyes irányú egylet már a társulási folyton jótékonyan hat mind az általános szempontból vett művelődésre, mind pedig különlegesen vett céljára: el lehetne-e színház-egyletünkön azon a művelődés minden barátját ösztönözni meggyőződésű diadalt vitatni, hogy abban társas életünknek egyi kapcsát találjuk föl, mely a különböző foglalkozású embereket egy célra törekvő társakká teszi, kik egy nemes feladat elérésére végeztet kezet fogva, a köz művelődés oltárára nemesak ösztönözésüket és akaratukat, de hazafias áldozatukat is meghozzák.

Azonban a színház-egyletnek fő célja a helybeli nemzeti színészet rendezése, biztosítása és állandósítása.

Hogy mennyiben érte el jelen próba-

évben e célt? e kérdésre fogok jelen sorokban lehető tárgyilagossággal, elfogulatlanul és az ügy fontosságát igényelt őszinteséggel válaszolni.

S válaszomban előlegesen is kijelentem, hogy a színház-egylet által eddig felmutatott eredmény nem felel meg azon várakozásnak, melyet az ügy iránt melegen érdeklődők ahhoz esatoltak. Ennek oka először is a helytelentl történt szervezésben keresendő: mert míg együgyű szerepök vagy egyáltalán nines betöltve vagy gyengébb erő által van képviselve, addig egy másik szakmára föls számmal is vannak. Az operette-kar és a segédszereplők személyzete pedig nagyon gyenge. S innen van, hogy bár a szabadkai színház-szintarsulat erőfeszítés mellett s csakis közepet sikerrel adható nagyobb személyzetet igénylő darab: a havi gage mindamellett egy tapintatos célirányossággal szervezett társulattal fölér. Ugyanezen körülményben keresendő jórészt a válasz azon kérdésre is: mi okozza sokszor a könnyebb menettől daraboknak is nehezkesebben történő színházatalát? a kevésbé változatos és újdonságokban nem igen bővelkedő játékrendet?

Epen nem oszthatom azonban azontöbb oldalról hangoztatott véleményem, hogy a jelenlegi szintarsulat a közelebbi mult években itt működöttékhez viszonyítva is gyenge: mert társulatunkban oly jó erők vannak, hogy helyesebb szervezet, lelkiismeretesebb és tapintatosan gondos művezetés mellett még a fölsőigazatabb igényeket is kielégíthet.

S ha talán ítélletünkben nem azon igen természetesen szempontból indulnánk ki, hogy magunk irányában közönségesen szigorubbak vagyunk, mint a mi kevésbé érdekel bennünket: azt is mondhatnánk, hogy ezen idény alatt többször távozhattunk elégedetten a színházból, mint p. o. a mult évi vagy más társulatok előadásai után.

S figyelembe véve a kezdet nehézségeit azon sokoldalú igényt, melyet az ügy élén állóknak már csak azért is nagy kiüdelemmel lehetne kielégíteniök, mert nem csak saját tapasztalataik után juthattak csak kerékvágásba, de mert részint anyagi tekintetben részint a választmányi intézmény által korlátozva voltak s e mellett a színházot gondosan és ügyszerettel kormányzó kezet nélkülözték, mondom, mindezt méltányos figye-

Folytatás a mellékletben.

napi események ugyanazon csoportozatához tartoznak” így szól Humboldt.

Déli fényt az életeszű és szorgalmas észlelő Dalto Angolországban, éjszakai fényt a déli félgömbön egész a 45° szélességi fokig (1831 jan. 14) gyakran látott. Nem ritka esetekben ez egysúly mindkét sarkon egyidejű van megzavarva. Magam határozottan kiküldtettem, — így szól a nagy Humboldt — hogy forró földön egész vidékben, magában Mexico és Peniba voltak éjszakai sarkfények láthatók. Különbséget kell tenni a tünemény egyidejű láthatósága és a földnek azon határai közt a melyekben a tünemény majdnem minden éjjel látható. Minden észlelő, valamint saját szírványvált, úgy saját sarkfényt is bizonyosan látja. A földnek egy nagy része egyszerre hozza létre a külön fénytüneményt. Sok éjtel meg lehet nevezni, a melyekben azt Angolországban és Pennsylváriában, Romában és Pekingben egyidejűleg észlelték. Ha valaki azt állítja, hogy a sarkfények a kisebbedő szélességgel fogynak, úgy a szélességet delejesnek, a delejsarktól távolság által mértnek kell tekinteni. Islandban, mint Grönlandban az új földön (Terre Neuve), mint a rabszolga-tó partján vagy éjszakai Canadában — Enterpise erődnél bizonyos időszakokban majd minden éjjel kigyulnak és ünneplik e, mint a Shteland lakói ezt nevezik cikázó sugarakban a kedélyes égi tüncot. Mig Olaszországban az éjszakai fény nagy ritkaság, az amerikai delejsark d. li fekvése miatt általában gyakran Philadelphia (39° 57') szélességében. De azon tájakon is, melyek az új szárazföldön és a sibiriai partokon a tünemény gyakori volta által tüncök ki, vannak különös éjszakai fényök: hosszúsági övek, a melyekben a sarkfény kitérően fénylő és gyönyörű. A helyi befolyásokat tehát nem szabad félre ismerni Wrangel a fényfényását észlelte, a mint ő Nishene-Kolyank körül a jegestengernek partvidékétől elhúvozott. Az éjszakai sarkra menesztett küldetésnek összegyűjtött tapasztalatai bebizonyítják látszanak, hogy egészen közel a delejsark körül a fény-külföld, a legkevésbé sem erősebb és gyakoribb, mint attól némi távolságban.

A mit a sarkfény magasságáról tudunk mindaz mérészekre alapszik, melyek természetünkkel fogva a fénytünemény folytonos rezgése miatt a látszóknak abból származó bizonytalansága nem sok bizalmat önthetnek belénk. A nyert eredmények, hogy elvonult adatokat ne kelljen említenünk néhány mérőföld-

nyi térfköz is egy három egész négyzetes lábnyi magasság közt ingadoznak. Anynyi bizonyos, hogy az éjszakai fény különböző dőkben igen különböző távolsággal bír. A legújabb észlelők hajlandók e tüneményt nem a légkör határában levőnek, hanem a felhők országába tartozónak tekinteni; sőt azt hiszik, hogy az éjszakai fény sugarai szelek és légfolyamlások által mozgathatók: ha csakugyan a fénytünemény, mely által vehetjük észre villany-delejes folyamlásnak jelenlétét mozgékony párhólygocskák anyagi csoportozatával egybe kötvé vagy, jobban mondva, azokat akként hatja át hogy egyik hólyagocskáról a másikra látottugrik át. Franklin a medvető-nálegy sugárzó éjszakai fényt, a melyről azt hitte, hogy az a felhőreteg alsó felét világítja meg: miközben Kendal innen csak 4 és fél földrajzi mérföldnyi távolságban, ki az egész éjen át résen állt s az égboltozatról egy pillanatra sem fordítá el tekintetét, épen semmi fénytüneményt sem vett észre. Az éjszakai fény sugarainak újabb időben többszörösen állított felvilágosítás közel a földhöz, az észlelő és valamely közeli domb közt, mint ez a villámmal és a tüzgolyók esésénél történő szokott, a fénytünci családás sokszoros veszélyt mutatja.

Hogy a delejes zivatarnál, melyről épen egy említésre méltó, igen szűk körre szorított példát hoztuk fel, a villamos zivatar a fényen kívül még a dögés is közös nagyon kétségessé vált mióta több a Grönlandi utazók meséinek és a sibiriai rókavadásznak foltétlenül nem hisznek. Az éjszakai fények kevesebb zajt ütnek mióta azokat pontosabban észlelni és megfigyelni tudjuk. Parry, Franklin és Richardson az éjszakai sarkon, Thienemann Islandban. — Gieske Grönlandban. — Lottin és Bravais a Nordapon — Wrangel és Anjou a jegestenger partján összesen körülbelül ezer éjszakai fényt láttak, és soha semmi zöréjt nem vettek észre. Ha ezen tagadó bizonyítékok ellen két állítást Heanétól a rézfolyam torkolatánál és Hendersontól Islandban fényfény felhozottak nem akarjunk helyben hagyni, még is félkell említenünk, hogy Hood ugyanazon zöréjt mint valamely gyors mozgásba hozott puskagolyótól származó és enyhe esatánást ugyan egy éjszakai fény alkalmával hallotta, de ugyanazt a következő napon minden éjszakai fény nélkül is hallá: mert nem kell elfelednünk, hogy Wrangel és Gieske azon erők meggyőződére jutottak, hogy a hallott zöréj a légkör

azonnali meghűlésénél a jég és hókéreg összehúzódásának tulajdonítandó. Azon hit pedig hogy van ilyen peregő zöréj, nem a népban, hanem tanult utazóknál bizonyára azért keletkezett, mert már régebb időben, a villanyosságnak légterében történő világítás miatt, az éjszakai fényt a légköri villanyosság hatásának nyilvánították: és így az emberek azt hallhatták, a mit hallani kívántak. Ujban, igen érzékeny villanymérővel tett kísérletek minden várakozás dacára eddig még csak tagadó eredményeket adtak. A légköri villanyosság állapota a legerősebb éjszakai fények alkalmával is változatlanul maradt.

Ebben a földlejárás mindhárom erőnyilvánulása: elhajlás, lehajlás hatályosság a sarkfény által egyszerre változnak meg. Ez egy és ugyanazon éjen, kifejlődésének különböző óráiban, az irányítónak egy azon végére majd taszítólag hat. Azon állítás eddig hogy a Parry által a delejsark közelében Melville szigetén gyűjtött adatok szerint az éjszakai fény a delejtű nemhábortgatja, hanem inkább mint „megyugtatott” hatvány működött; Parry pontosabb vizsgálati saját úti-naplójában és Richardsonnak, valamint Hood és Franklinnak éjszakai Canadában, úgy szintén legutoljára Bravais és Lottinnak Laplandban tett szép észleleteik eléggé megcáfolták. Az éjszakai fény folyamata tehát mint már fennebb említettük, a megzavart egyensúly helyre állításának ténye. A türe történő hatás a kitörés erősség mértékéhez képest különböző s Bokokpban az éjjeli téli állományon csak akkor nem volt észrevehető, midőn a fénytünemény igen gyengén és melyen a láthatár alján maradt. A külvilági sugár hengerének szellendusan azon fölgömbön állították össze, mely a Volta oszlopok bejárat sodronyában két egymástól távol levő színszükséget, vagy Fireau szerint egy ezüst és egy szén-sücs között szennyez, és a mely a delejtől vonzódik vagy taszítatik. Ezen hasonlóság a légkörben a fémgömbök fényvisszát, mit híres természettudósok mint az éjszakai fények kétség-szítóját tekintenek, legalább fölsőlegessé teszik.

Ha a világító tüneményt melyet mindigvaly folyamunk, azaz a villanyosság önmagába való körfutatásában mozgásának tulajdonítunk, a sarkfény határozatlan elnevezése által jelöljük: úgy ezzel csak azon irány jelölhetik meg, a melyben leggyakrabban, de semmi esetre sem mindig, a fényképződés

kezete látszik. A mi pedig ezen természet-tüneménynek nagyobb fontosságát ad, az azon tény: hogy a föld világítóvá lesz az egy egy bolygó, azon fényen kívül: melyet a középponti testtől, a naptól nyer, saját fényfolyamatára is képesnek tűnik föl. A földfény ezen hatályossága, vagy is inkább a megvilágítás, melyet ugyanaz természetben képes akkor, midőn a fény legnagyobb s színes sugárzása a tetőpontra emelkedik föl, a hold első negyedének fényét valamivel fölülmulja. Néha, mint pl 1831 jan. 7. nyomtatott írást megerősítés nélkül lehetett olvasni. A földnek ezen a sarkvidékeken majdnem szakadatlan fényfolyamata, összehasonlítás által azon figyelemre méltó tüneményhez vezet, melyet a Venus-nál láthatni. Ezen bolygónak a nap által meg nem világított része u. is némelykor valami sajátságos villogzó fényvel világít. Ezenkívül bizonyos, hogy a hold, Jupiter és az üstökösök, a fény sarkitökészülékek által fölismerhető, visszavert napfényen kívül még saját fényt is sugároznak ki. A nélkül, hogy a villogásnak egy talányszerű, de azért igen közönséges nemét megemlítenők, a melynek egy egész, melyen álló felhőzet sok pereig szakadatlanul csillogva világít: saját légkörünkben még más példákat is találunk a földi fényképződésre. Ide tartoznak az 1783 és 1832-ben észlelt éjjeli világító száraz köd; a Rozier és Beccaria által észlelt nagy felhőknek esendes fényfolyamata minden villogás nélkül; sőt, mint Arago él-elméleten jegyezi meg, azon gyenge és szét-élő fény, mely a hold és csillag nélküli, ösi — és téli felhős éjeken, midőn még hó sines szabadég alatt lépteinket vezeti. Miként a sarkfénynél, s ezen villany-delejes zivatar-nál, magas szélességeken a mozgó, gyakran színes fények áramlata a légkörön átömlik: úgy a forró égny alatt az Ocean sok ezer mégyzet mérföldnyi területen, s egy azon időben szintén fényt hoz létre. És itt a fénynek varázsa a természet szerves erői idezik elő. Az egymást elborító hullámok fény-szegélyvel vannak fodorva, a távol sík székrákat lehet ki, s ezekről valamely láthatatlan állatvilágunk életmozdulata. Ily sokféle a földfénynek és forrása. Ezt talán még el-rájtve, fölbonthatatlannak, gözökbbe rejtve gondoljuk; vagy felfedeznünk, melyben a valóság mind eddig mintegy titokterhes álom-kép jelenik meg.

Merl Ferenc.

HIRDETÉSEK.

Galéne- befőcskendezés

3 nap alatt gyógyít minden fájdalom nélkül húgy-
cső-kifolyást úgy most keletkezőt, valamint kifej-
lettet és egészen tüdültet.

Központi főraktár az osztrák-magyar birodalom számára:

MAAGER VILMOS, BÉCS

14- Bäckerstrasse 12. sz. 241

és Török Józsefnél Pesten.

Egy üveg ára használati utasítással 3 ft 70 kr.

!! Legbiztosabb fagykenőcs !!

(Frost-Balsam.)

Ajánlom a nagyérdemű közönség figyelmébe: melynek kitünő gyógyerejét az alkalmazók több éven át elismeréssel használták.

Ara egy tégelynek 35 és 50 kr.

Továbbá leszállított áron párisi illateleket, Anatherin-szájvizet és pasztát.

Jóó Ignác, gyógyszerész.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltenek.

3-2

Alulit Szabadkán, az izraelita piacon, Odor-utca 1070 sz. saját házában, elvállal mindenemű gazdasági gépek és gazdasági eszközök javítását valamint megrendelés útján készíti épületmunkát, lakatos, üveges, és festőmunkával együtt, a legszilárdabb anyagokból a lehető legjutányosabb áron.

Vidéki vagy helybeli megrendeléseknek a legelőzatosabban szolgál.

Simony János,

1232 gépjavitó és épület-asztalos

Honkó Miklós, lakatos-mester

Ajánlja új alkatú saját készítményű szénmel fűtő kemencéit, a melyeknek más kemencék fölött azon előnyük van, hogy jutányosabban kaphatók! Csak tíz font szén kell bele s egész nap meleget áraszt! — Lakása: húsvágó utca, 302. sz. 1322 Szabadkán.

BUGÁRSZKY SZVETOZÁR

Szabadkán,

az izraelita piacon Kuti Antal-féle házban.

ajánlja

petroleum-, ligroin- és asztrál-lámpáit

eredeti gyári-áron

!!minden szállítási-díj nélkül!!

Mindazon kívül bitor vagyok a nagyérdemű közönségnek ajánlani: (7-5)

fűszer-, anyag-, szesz-, festék-, papir- és író-eszközök, pamut-, rövid- s szövet-árúmat.

asztrál-olaj (asztrál-lámpáknak való) 1 bécsi font	36kr.
chocolade, finom	56
" legfinomabb	70
cukor, süveg-számúra	16
kávé, rio, finom	35
" laquira, finom	64
" cuba, legfinomabb	84
" gyöngy	90
ligroin-olaj (ligroin-lámpáknak való)	32
liptói turó	36
mandula, édes, puglésiai	76
olaj, aixi, rendkívüli finom	72
petroleum, tűzmentes, igazi amerikai	26
" fioston, legfinomabb	16
" fioston, legfinomabb	20
szőlő, apró, szicíliai	36
" nagy caraburno	40
thea, igazi orosz caraván	16
Tejgyertya	68
" vámfont	62

Még számos, ezen szakmába vágó árukkal állok a nagyérdemű közönségnek rendelkezésükre legjutányosabb áron.

Alázatos szolgálja
Bugárszky Szvetozár.

Egy a keszthelyi tanintézetben megvizsgált gazdasági tanár, segéd-gazdasági kezelő vagy ispani állomásra bárhol leendő alkalmaztatást keres.

Bővebb értesítést nyerhetni „T. A.” Szabadkán, gyógyszer-tár-utca 30 sz. alatt. 15-3-1

14 lánccal ludasi szállásföld

mely egyik végével a palicsi tó partjára dől, szabad kézből eladandó; a venni szándékozók bővebben értekezhetnek Pertich Mihály ügyvéd úrral Szabadkán.

A patkányok, házi és mezei egerek, vakandok, svábok stb. kiirtására szőlő és, és k. szab. arc-anum-gyárnak Bécsben, Neubaugasse 70. — Miután az On szab. arc-anumával gyárainkban bámulatos eredményre jutottunk, kérünk abból póstatordulással még hat szelencéért, Tisztelettel a nemzeti szeszgyár igazgatósága Burgauban, Steierhomban.

Valódi minőségben: (10-3)

Szabadkán:

König Salamon, (uri-utca, 127. sz.): Bugárszky Szvetozár, (az izraelita piacon), és Govorkovits Albert úrnaknál, Pesten: Schneider G. lipót-utcai kereskedésben kapható. —

1 nagy bádog 1 ft., kis bádog 80 kr. — Egyes bádog megrendelése is utánvételtel mellett gyorsan teljesítetik.

Pentnevezetékkel kapható az u. u. citrom-kenőcs, egyedüli szer a fagyhólyagok és tyúkszem ellen. 1 tégely 50 kr.

1000 ft fogadásul!

hogy az egész birodalomban és hogy sok más országokban senki sincs, ki mind

Brauswetter János

chronometer és műórás Szegeden. (mint születéshelyén)

12 éven át külföldön és a francia Sveic

legjobb órágyáraiban az óraművészet minden titkait magáéval tette, a hozzávaló gépeket beszerzte és Münchenben az elméleti és gyakorlati vizsgát ott addig még senki által meg nem közelített eredménnyel tette volna; ki

továbbá üzlete 22 évi főállása óta annyira órákat, és mindezeket, újakat úgy mint javításokat, saját találmányú gépek és eszközök segítségével, 41 évi tapasztalása alapján, saját vezetésével

alatt oly jó állapotba helyezte, és személyesen, a zseborákat függő vagy fekvő, egy szóval: minden helyzetben és rázkódásokban oly arányos és pontosan szabályozva adta volna át a t. e. közönségnek, mint azt ő tette és jövőben is tenni fogja. — Azonfölül tölem minden óra vevője egy 10 évi és minden javítás megrendelője 5 évi írásbeli jótállásról szóló iratot kap, használati utasítással.

Hogy a mondottak folytán óráim minden tekintetben a legjelesebbek, legpontosabbak és legjutányosabbak, az magától értetődik.

Igen gyakran ismétlődött utánrendelések és dícsérelvelek es. kir. katonai és polgári egyenektől, valamint órástól, még fővárosokból is, bizonyítványok, bizonyítékok önműnytelen száma, mik a mondottak igazságát megerősítik nálam megtekinthetők. — Segédek nagy száma, kik nálam dolgoztak és kitanultak, ezt szintén bizonyíthatják.

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

Arany és ezüst órák, láncok a m. k. ellenőri hivatal által megvizsgáltatva és minden nemben dús és a legdíszesebb választékban kaphatók. (5-10-5)

TRAUB B.

könyv-, hangjegy- és papirkereskedése

S Z E G E D E N,

ajánlja minden tekintetben igen gazdagon felszerelt üzletét.

Könyvek és hangjegyek

igen nagy készletben eredeti bolti áron. — Bármily és bárhol megjelent és hirdetett könyvek, hírlapok vagy hangjegyek általán gyorsan és pontosan megszerezhetők.

Legelső bel- és külföldi gyárakkal összeköttetésem nagy raktáram által mindennemű papírosok és írószeresek nagyban és kicsinyben a legjutányosabb gyári áron kaphatók és vidéki megrendelések pontosan és azonnal eszközöltenek.

11-24-3

Nyomatott Szabadkán Bittermann Károly özvegyénél.

lembé véve, a színpadon felmutatott sikerrel meg lehetünk elégedve.

De vegyük a kérdést az egyet egyik lényeges célját tekintve: köznevelési szempontból. Nem tapasztalhattuk e kézzelfoghatólag, hogy nemcsak azok részéről volt a színügy iránti érdeklődés nagy, kik annak célját felfogni és így az intézményt kellő méltánylással felkarolni tudják; de nagyon sokszor azon polgártársaink képezték a közönségnek örvéndetesen gyarapodó részét, kiket ezelőtt színházban sohasem láthattunk s kiket eszerint nemcsak a színház pénztárának nyertünk meg, de a köznevelődés, a közérköltés templomának is.

Avagy elhallgassam-e, hogy színügy-egyletünk elvitatlan bizonyított arra, miként városunk megérté a kor, a haladó kor intő szavát, s miután a magyar színészet ügye országghatóágilag rendezve még nincs, hazánk legelő s legműveltebb néhány város szép példájára e tere is megtehető azt, mi ben a többi város is követ már bennünket. S nemcsak azon ez egyetelt képező 150 részvényes van megnyerve közelebbi és így élénkobb érdeklődése által a nemes ügynek de bennük és általuk maga a város, annak képviselőtestülete is: s nem tekinthetjük, amint nem is tekinthetjük most színészetünket egy egy színigazgató anyagi érdek-kérdésének, hanem egy hazafias és nemzeti köznevelődési intézménynek melyet elősegélni, emelni egy-egyeknek úgy, mint a köznök szent kötelessége.

S valóban nem lehetett hálás elismeréssel meg nem emlékeznünk helyhatóságunk azon áldozatkészségéről, melyszerint nemcsak 1200 forint subvencióját támogatja az egyetelt, de a színház hiányait is oly készséggel iparkodott pótolni, milyen magához a nemes ügyhöz s egyszersmind városunknak a köznevelődés minden tere felmutatott áldozathoz méltó.

Azonban nemcsak szellemi de anyagi siker is koronázza színügy-egyletünk működését.

Nemcsak pénztára van biztosítva az idény végéig a színtársulat fizetését s az egyébméni folyó költségek fedezését illetőleg: de tölszerelés, ruha- és könyvtárba fektetett tekintélyes összegre menő tökéje is olyan, hogy — mint ezt majd más alkalommal adandó kimutatásban közölni fogjuk — nemcsak a kezdet minden nehézségével szerencsésen megküzdött igazgató-ág és választmány tapintatos és szerencsés intézkedése eredményképen mutathatjuk föl, hanem bizony alap gyantát tekinthetjük a jövőre, melyben már nem üres kézzel és tapasztalás nélkül, de minden szükségességgel ellátva kezdeményezhetnek az illetők.

Ezek alapján bátran kimondhatjuk, hogy a szabadkai színügy-egylet fennmaradása, illetőleg jövőre leendő alakulása nemcsak kívánatos, de ha a szűp cél elérését hazafias kebel-lel hajljuk, szükséges is: mert, míg egy-résztől föl uton meg nem állapodhatunk, addig más részről nem akarjuk, hogy az ügynek eddig hozott áldozataink, törekvéseink akár a közönségnek akár pedig a fukar szűkkel-lőségnek áldozatul essenek, megsemmisüljenek!

Keselyű.

(Folyt. kov.)

Hangok a központból!

Zombor, 871 január 23-án.

Farsangban vagyunk!
A világom korszaka beköszöntött.
Tánc és zenelhangok mindenfelé.
A fejek kábultak, a szívek mámorosak.
Gyönyörtől sügárik a kis lányka arca,
Édes vágától, és boldog reményektől dobog szíve!
A papa ráncokba szedi homlokát, komoran és mogorván tekintvén apadozó tárcájába.
Hahaz örölgébe, csak hamar vége lenne!
Ah én Istenem, csak sokáig tartana.
Azt dörmögi a papa: ezt susogja a kislány.
Oh mi boldogság, két három ily szeretetre méltó eladó kis lánykának édes apja lehetni!!
Rajta tehát bájos holgyeim mulassunk, és menjünk legelőször is az álarcos bába; talán különben sem lesz korszerűtlen dolog mindjárt a farsang kezdetén hozzá szokni az álarc viseléséhez.

Óriási falragaszok megszereti és fényes álarcos bált hirdettek „Narren-Abend” cím alatt január 18-án, Johann Pianta, szem nem látott, és fül nem hallott dolgokat ígér. Lesz velencei karneval, éjféli után megszereti álarcos menet stb. stb. Szóval Pianta úr élvezetes estét kíván szerepni a közönségnek o. é. 60 krért.

Pianta, Pianta, vajon ki ő, és mely ország szülötte?! fogják önk kérdezni.

Az utóbbi kérdésre egyáltalában nem, az elsőre azonban kimerítő választ adhatunk.

Pianta úr ugyan is, egy vándor német színész társulatnak érdemlős igazgatója, aki bucsuzásul álarcos bált ad, hogy társulatával „tisztességesen” elhagyassa Zombort.

No ilyen formán már csak el kell menni oda, mert különben megteszik még azt a tréfi, hogy a nyakunkon hadnak meg éhen.

A bálon igen szép számmal jelent meg a közönség. Hanem bizony nagyobb része az Isten képre és hasonlatosságára teremtett ábrázattal. — Maskara szörnyen kevés esütandokodott. Itt ott lehetett csak ögyelegni látni egy egy desperátus kinczésű spanyol Grandot. Azt is csak úgy találtuk el, hogy az udvariás igazgató megmondta, hogy tulajdonképen ez voltaképen mit erőlködik ábrázolni az érdemes maskara. Volt azután még egy néhány jámbor életű és áldásokat osztogató barát és Istenféle apáca is; mondhatom gyönyörűen adták a sími ikreket; hiába a sympathia még a maskarában sem tagadja meg magát.

Ejféli után, minden rendű és rangu velencei vagy zombori karneval és nagy-szerű ál-vagy igaz arcos menet nélkül, oly üres és sötét lön a terem mint némely nagy úr, vagy miniseri hivatalnoknak a feje.

A bál egyébiránt kitünően jövedelmében, azon jótékony hatással volt úgy az igazgató, mint a közönségre nézve, hogy a társulat tisztességesen továbbíthatta magát.

E hó 21-én megtörtént az „ifjúsági dal-kör” tánevigalom is. Egyike volt ez a leg-sikerültebb és legelegansabb vigalmaknak. A terem tündéri fényben uszott. A jó kedv és a hangulat kitünő. A dalis magyar fiatal-ság nagy tüzzel és lelkesültséggel táncolta fekete frakk és kimondhatatlanul ós régi magyar táncukat a csárdást. Valóban sirhatott a magyar — örömben.

A bál királyiadjé a közvélemény, br. Majthányi Ilona kisasszony tette. — Valóban királyiadjé alak és gyönyörű tünemény volt.

Küüntek meg elegans toilletjük és kellemek által: D. B.; B. M.; M. N.; Szt. B.; T. V.; G. J.; S. T.; és Kl. J.; kisasszonyok. Egytől egyig kedves szép alakok.

A tánc kiválóan kiviradüg tartott. Ennyit a bálokról; mondjunk most valamit a megyei és városi közügyekről.

Január 14. rendkívüli bizottmányi ülés tartatott a megyeházban. Tárgyait képezték: A központi és vidéki tisztikar tevékenységéről és a beérkezett és elintézt ügydarabok számáról szóló kimutatások közze-tétele; és a megyében állomásozó katonaságnak hova leendő elhelyezése. — Az egésze vonatkozólag megjegyezzük, hogy tekintve a beérkezett és elintézt ügydarabok rop-pant számát, valóban nem csak kielégítő, de dícsérendő tevékenységgel és buzgalommal működött, úgy a központi, mint a vidéki tisztikar. A katonaság elhelyezésére nézve is igen célirányos és helyes intézkedések tettek.

A városi ügyeket illetőleg megemliten-dőnek találom, hogy polgármesterül VUKI-SEVITS PÉTER és főkapitányul KIRO-VICS PÉTER lönek megválasztva.

Igazhivő műzulman

V i d é k .

Keszthely jan. 10. 1871.

Tekintetes szerkesztő úr! örömmel pillantám meg a napot mely jótékony sugarait valahára kezdé lővelni édes Bács megyénk-re is. Lapunk is van már és pedig vegyestartalmú, mely az Alföld főfoglalkozását gazdasági érdekeinket is képviseli: — tény lévén az, hogy a nemzetgazdaságot a nemzet egyes tagjai által mozdították elő és ha erre nézve minden tag tevékenyen működik képessége szerént közre, az csak úgy növi ki magát nagyra. Ezen tudatból indulya ki vagyok bátor, ha tktes szerkesztő úr megengedné becses lapjában magam is némely szakmában vágó cikkecskéikkel közreműködni, szerény tehetségem szerént.

Vajmi sokszor halljuk hangsúlyoztatni hogy hazánk anyagi felvirágzására szükséges az ipar előhaladása. Igen az ipar és pedig a földművelési ipar minden ága. A tapasztalás bizonyítja, hogy ez foglal első helyet az iparvilágban és legfontosabb átár-sadalomra; mert ez szolgáltatja az élelmic-ket et, valamint a nyers anyagok nagyobb ré-

sztét is; de emellett szól azon fontos ok is, hogy csak anyagi jólét mellett lehet szellemi előhaladás; mert az anyagi szükség fedezése első helyen áll; azért a mai kornak jelszava „haladjunk az anyagiakban, mely a szellemnek emeltyűje.”

A gazdasági ipar emelésére a magas magyar kormány már az utat megtörte azon bőles intézkedése által, hogy a felsőbb nép-iskolákkal kapcsolatos gazdasági iskolákat felállítani elrendelte, „avagy lehet önálló” is, mely hivatva lesz ügyes gazdákat nevelni.

Emeltyűje, ha jólétünk előmozdítani ohajjuk, úgy honpolgári kötelemünknek tart-suk a kormány bőles intézkedéseit erőlye-sen támogatni.

A költővel szólv „hass, alkoss, gya-rapíts s a haza fényre derül. — Ugyan hazánk-ban is a hagyományos gazdálkodás néhol már kezd megszűnni, de csak lassan halad előre, mivel még sok azok száma, kik az újabb korbeli és az anyagi aláltyvédéstől megóvás miatt szükségessé vált tudományos gazdaságnak nem akarván helyt adni, még mindig azon édes meggyőződésben vannak, hogy a talaj kimeríthetlen és őseréjében mindig megmarad pedig, e gondolkozásmód a mai kor követelményeivel ellentétben van. Így állván a dolog, iparkodjunk földműves iskolákat állítani és ott értesük — és kedveltessük meg az ifjúsággal a tudomá-nyos gazdálkodást; mert ezt a mai körül-mények már szorosan követelik. Erre a bács-ka-i ember talán azt fogja mondani „tudok én gazdálkodni, csak legyen mibe: az Alföldi ember elvan bizakodva jó összetételű tala-jában és emellett feleli azt, hogy jó tala-ját okszerűen művelve, a hasznot megtöbbszörözhetné, tekintve azt is, hogy a közle-kelés naponta nagyobb lesz és terményeink értékesebbek. — Fájdalom, hogy az Alföldi ember nem tudja talajának becsét fel-fogni és azt kellőleg felhasználni. Ebből folyólag sajnosan kell tapasztalnom, hogy a felső intézetünkkel kapcsolatos földműves iskolában még más megyékből számosan van-nak képviselve és előkészülnek, hogy birto-kaikon okszerűen gazdálkodni képesek legye-nek, addig Bács megyéből csupán egy van ott. Hasonlólag megyénkbel a felső intézet-ben is aránylag kevesen, csak 3-an vagyunk de ez mégsem oly agaszto, mivel nem csak gazdasátszetre, hanem értelmes gazdákra van szükségé hazánknak. — Iparkodjunk tehát odahatni, hogy minél több értelmes gazdát nevelhesünk, kivált Bácskának. A mai meg-levőket pedig iparkodjunk a hagyományos gazdálkodásból kivételkötetni és a tudomá-nyos gazdaságot terére vezetni. Erre pedig leghatásosabb eszköz a gazdasági egyesület felállítása, ilyenek már több megyékben sikeresen működnek a miről és egyéb ide-vágó dolgokról jövőre szólandók. —

Sziger József.

K ü l f ö l d .

London, 1871. január 20.

Londoni életmód.

A vidéken élő magyar embernek tá-volról sem lehet fogalma az óriási forgalom-ról, a mit e világvárosban naponként lehet látni. Gondoljunk magunknak, a mennyire szűk continentalis agyunk megengedi, öt négy-szög mértékönyvre terjedő háztengert, a mely-ben az egyesült Magyarországi összes lakos-ságának több mint egy negyede volna össze-szorítva, gondoljunk chez maga a város te-rületén belül 182. mond százyolevankét vas-uti állomást, melyből minden öt percben in-dul egy-egy vonat a háztetőkön, a föld alatt vagy az utcán vont vonalakon, gondoljunk el, hogy a Themsen naponként 1500 személy-szállító hajó jár s az utcákon több mint 10,000 nyilvános szekér — s ha még chez a magánéletet számtalan alakjaiban is hozzá-gondolni volnánk képesek, még akkor is messze távol marad fogalmunk a valódi kép-től, mert az angol nem magyar, hanem egy kereskedői nép, melynek vérévé vált köz-mondása: az idő pénz.

Igen természetes, hogy ezen minden percével számoló nép életmódjában hiányzik a kelet és dél népei kedélyessége. A mi magyarainknak nem esik jól a pohár bor, ha egy hosszú diétot nem mondhat mellette, ha névnapja van, vagy disznótör, szüret, keresztelés s más „occasio bibendi” akad — az egész község vendége kiválóan viradüg, ha eleget dolgozott nyáron, télen eleget is akar beverni; ha munkája után szerzett valamit,

használni is akarja azt, — hiszen tegye be az ajtót, ki utánunk jön.

A „butiness” (üzlet) népe nem ér reá ily mulatságokra. Gyárakban épen úgy, mint magán üzletekben pontosan kimért ideig kell dolgozniuk s még a pipázás is csak azért tiltatik el, hogy a reágyujtással időt ne ve-szítsenek. A kereskákban rendesen ülőhe-lyek sem léteznek a sietség miatt. A név-napokról szó sincs, születésnapokra is ritkán emlékeznek, a nő és férfi, sőt igen gyakran már a kised gyermekek is külön foglal-kozásba mennek el s egymást csak éjfel lát-hatják pár órára. Egyedüli szabad ideje a munkásoknak a szombat délután s igen ter-mészetesen ezt minden lehetőre fel is hasz-nálják. Vasárnap sem dolgoznak ugyan ren-desen, de e babonás nép e napot valóban megünnepelni akarja. A templomokon s keres-mákon kívül minden zárva van, még a mu-seumok s pósta is, sőt újabbban a bérkoecik járását is megakarják gátolni.

Ha e két oly annyira eltérő életmódot egymással összehasonljuk, némileg fogal-munk lehet azon egyhangú gyáriasan pontos életről, a melyet az angol munkás-osztály születésétől fogva haláláig folytat. E kép-azonban kevés változtatással reállik az aris-toeratiara. A „gentlemen”-ek, a kik iránt az angol köznép babonás tisztelettel viseltetik, tulajdonképen azok, kik semmit sem tesznek s a kik büszkén zárják ki magok köréből a nagy kereskedőt és gyárost, sőt még a tu-domány és művészet férfait is. Mind a mel-lett ezen urak sem mentek a közös nemzeti jellegtől. Alkalmam volt megismerkedni egy ily nemes urral. E férfi csaknem példátlan rendben tartotta meg mindenkor felkelési, ebéllési stb. idejét, körmeit határozott ideig tisztogatta, bizonyos időben ment a clubba s feküdt le. Egy izben látogatásra ment neje a kijelölt percben nem érkezett meg a vo-nattal s habár tíz perc múlva a következő vonattal megjön is, ő nem várta be, de rö-gtön hazakoecizott, hogy ugynevezett ügyeit elvégezze, a mi pedig csak — újságolvasás-ban állott. S ilyen a többi is. A rend és pontosság s hol még szükséges, etiquette szabályai uralkodnak az egyes felett. A ki a villát evéskor jobb kezébe fogja, avagy a halnál kést is használ, ki előbb köszönt az utcán egy nőt, mintsem az öt stb. stb.: az nem gentleman s e szóval az angol csaknem oly határozottan elítél, mintha mi azt mon-danók; ez nem is ember, csak fél barom.

Eltéktelve azonban e merevségtől a jobb módú angolok életmódja kényelmes. A rendesen két emeletes házaknál félig föld alatt van a konyha, földszinten az üzleti, első emeleten a nappali s legfelől a hálóter-mek. Különösen ezen intézkedés rendkívül fontos és jótékony az egészségére nézve. Éte-lők igen tápláló és gazdag. Reggel a kávé, thea s az elmaradhatlan vajás kenyér mellé sült szalonna, egy pár tojás vagy hideg pec-senye jön, délben a szegényebb osztálynál csak is pecsenye vagy néha még „pudding” tézsa féle, míg agazdagabbak izletes levest, halat s többféle aprólékoságokat is esznek, de a zöldséget, a krumpli és borsón kívül ritkán láthatni asztalukon. Este (sok helyütt az ebéd oly későn van, hogy vacsora nem is szükséges) thea, hideg pecsenye s némi nyalánság, a milkehez nyáron vízi zöldség, apró rákok, esigák csaknem folytonosan jön-nek. — Igen becsülendő még az angol élet-módban az hogy a testgyakorlatokra s ter-mészetben mozgásra igen sok gondot fordít-nak, a mint képződtek már nemzeti játékaik is.

Mig a híres francia loginkább az utcán él s itt életmódja minden viszonyait megismerhetjük, az angol saját házába vonul, melynek ajtaja folytonosan zárva áll s mely-nek bensejébe idegen soha sem juthat. Mind a mellett egy ily óriási városban az utcai élet is sok jellemzőt mutat, különösen szom-bat estveként, midőn azokat a munkás-osztá-ly elborítja. Mint mindenütt, úgy itt is a nagyszerűség és változatosság a főjellemző s a mellett kirívó az angol nép született vad-sága és barbársága, mely mulatóhelyei s népesebb utcai meglátogatását egy gyöngé-debb érzelmeinek mindenkor kellemetlenné teszi.

Elég legyen most e pár főbb vonás ki-emelése. A népek jellemeit soha sem lehet helyesen körvonalozni. Kivételek mindenkor nagy számmal vannak s a részletes rajz igen sokat egészen más színben fog feltüntetni, mintsem azt egy pár contour vonás teheti. Azonban ezekből pár vonást talán más alka-lommal is felemlíthetünk.

György Aladár.*)

*) Ezen t. munkatársunk Flórence, Róma és Ná-polyból fog társadalmi és nevelési-ügyi cikkeket és le-veleket írni. Szerk.

Színészetünk.

Január 16-án a már régesrégóta hirdetett „Haza” került színre. Bizonyosan az épen nem kedvelt, sőt mindig visszahatást okozó bérlés-szünet okozta, hogy sokkal kevesebben voltak, mint a legközelebből érdekeltek remélhették. Pedig ha őszinték és igazságosak akarunk lenni, a jutalmjátékoktól eltekintve, eddig 3-4 bérlés-szünetes előadás volt, s ez épen nem indíthat bennünket zugalódásra, különösen ha megmondjuk, mit figyelem kívül hagyunk nem szabad, hogy a színház-egylet első évében van, amidőn nem csupán a repertoirt, s nem csupán a bérlőközönség igényeit, de a szervezkedésnél befektetett tőkét, pénzt is állapotát s a jövőt is figyelembe kell venniük. S utóvégre is, ez intézmény most a közönségé, nem lehet nyereszkeskedésről szó, hanem egy közmivvelődési célból alakult egy-let nemes feladatáról.

A színpadunkon először adott dráma, — bár az előadás nem volt eléggé összevágó és biztos menetű, tetszett. Ez alkalommal nem hallgathatjuk el, mire egyébkor is figyelmeztethetjük volna az illetőket, hogy a szerepek kiosztása, azok jellege és a színészek egyénisége és képessége szerint történjenek. Nem mondjuk, hogy Vezéri Rijnsoor szerepét elejtette, de az ő szerepe a darabban Alba herceg s amaz Erdei-é. S egy-egy ily csere az előadás teljes sikerére elhatározó.

Körösmezei (Van der Noot Károly) jól alakított s átgondoltan játszott. E fiatal, tehetséges színészünk szívesen látjuk színpadunkon, nemcsak azért, mert jó alak, szép organummal s pályája sikere folytatására megkívántató elkészültséggel; de mert, ha nem emeli a darab hatását, nem isront; azonban több s gondosabb tanulmányozást, sokszor több tüzet, nagyobb de helyesen alkalmazott élményeket ajánljuk neki.

Vezéri és Erdei szorgalmat fejtettek ki. Kőművesné (Doma Dolores) ma újra bebizonyította, hogy jó hősnő gondos és határozott játékkal. Egyet mondunk még csak neki négy szem között, hogy játékában, amikor a színpadon van, soha se legyen szünet, mert vele szemben tapasztalunk rosszul esik, hogy míg ő beszél és játszik, p. o. doma Dolores s a következő pillanatokban Kőművesné áll előttünk. — Siposné irányában igaztalanok volnánk, ha mint doma Rafaela személyesítőjét meg nem említnék.

Zádorról nem szólnak semmit, hanem általán véve, saját érdekükben is, kérjük a társulat tagjait: tanuljanak szorgalmasabban s kérjük a rendezőseket: fordítsanak nagyobb figyelmet az előadás részleteire, s ne időzzenek a felvonások közt rendezésen addig, míg a közönség türelmét elveszti.

Szerdán, január 18. Dunán apó és fia utazása. E képtelenségeiben bohóperett még mindig hat közönségünkre, minek első természetes oka a változatos és jellemző zene; azután pedig a helyzet változatokban élénk és komikus tárgy. S mi az operettkben nem is keresvén egyéb, az öreg Dunán most is kedélyes mosolylyal fogadtuk.

Az előadás is eléggé megfelelt vára-kozásunknak, kivéve a darabot befejező tuncot, mely talán kának akart lenni, de semmi sem volt. Egyébiránt a kancantételekből nekünk ennyi is elég.

Dunán az egy idő óta kedélytelen Zádor, Tympanon a komikura nemcsak hajlammal de képességgel is rendelkező Soly mossy, Lespingot a határozatlan játéku s jó kedvűben is kedvetlen Tolnai személyesítet-tek. Szép, Patroklust jól fogta fel s a maiv-ságában komikus alakot találom s egyöntet-ileg játszta.

A hosszabb idő óta betegeskedett Őrsüt Astrakon szerepében a közönség szívélyes tapsokkal üdvözölte, mit valóban meg is érdemel, miután azon kevesek közé tartozik, kikben a képesség egyszerűsével s szorgalommal párosul.

Vizvárinéről (Pamella) sem volt még alkalomunk szólhatni, miután hosszabb idő óta őt szintén ma láttuk először a színpadon. Ma is szép színpadi alak volt, kedélyes de kevésbé változatos játékkal. Ami pedig éneket illeti: ne vegye rossz néven, ha őszintén megmondjuk, hogy a sopran helyeket nem neki valók, mert a magasabb helyeket nem bír-ván hamisan énekel, kár volt s még most is kár jó alt hangját erőszakolnia, mertesak rontja s kénytelen a valódi éneket tremolával helyettesíteni. Egyébként mindemellett bírja a közönség tetszését, mely hogy szívesen látja a színpadon, a mai tások és kihívások is bizonyítják.

Popovics Mari Georgette szerepében ma is csak rontott. Valóban megkérdhetjük a t. választmányt is, ötlet is, hogy ugyan mivel érdemli meg a kisasszony az elsőrangú fi-zetést?

Jan. 19. „Ördög naplója” Körösmezei Robin de Bois-t, Siposné Mariet, Kőművesné Cerny grófnőt jó felfogással s egyöntetileg személyesíték, s ők eredményezék, hogy az előadás egésze sikerült.

Jan. 21. Szépné-Mátray Laura asszony-nak, a kolozsvári nemzeti színház első drá-mai színésznőjének első vendégjátékán „Le-couvreur Adrienne”. Oszinte örömmel vártuk a t. művésznőt, mert hat év előtti itt műkö-dése óta folyamatosan élénk emlékeztünkben él, s előre tudtuk, hogy azon általános sze-retet, melylyel az előtt nálunk találkoztak: csak növekedni fog. S valóban egy történet, mert ő felfogásban mint alakításban, játé-kban mint szavalásban, szerepe egészenek mint részleteinek előállításában nemcsak határozott és biztos, de a nézőt magával ragadó. Jól esett néznünk: mint megy át művészi termé-szetességgel az érzelmek változatos hullám-zatán; jól esett tapasztalnuak egyszerűségi a színpadnak nagy és nemes feladatát is, mely családiasunk által a képzelet nagy bi-rodalmába vezet, s felelőtlene velünk a valódi, a prózai élet mindennapi körülményeit, ala-kok és jellemek eszelekvényeiben egy törté-netet állít élénk, hogy a nemes, szípet és jót becsülni és szeretni, a rútat és gonosz-t megvetni és utálni tanuljuk. S Mátray Laura a színpadnak biztos művésznője.

A jelentékeny, de az iparosok kaszi-nójának bája miatt nem épen nagy számú közönség hosszan tartó tussal fogadta régi kedvencét, mi az előadás folyamán sokszor s a felvonások után háromszorosan ismétlődött. Társulatunk szereplő tagjai egytől-egyig iparkodtak feladatukat megoldani, s elismerésünket nyilvánítani, mert törekvésük si-kerre vezetett.

Vasárnap, január 22-én Niezner Rudolf műkedvelő ur föléptetül „Csikós”.

Őszintén megvalljuk: nem szeretjük, ha műkedvelők rendes színészekkel, a színi-életny folyamában közreműködnek; vagy ha igen: legyenek kiválóak, nehogy a nézőnek már elégséges, s az előadás folyamában minden lépten-nyomon félre kelljen a fón-akadástól, a zavartól; különösen pedig nem helyesülhetjük, ha műkedvelő első föléptetül Andris-féle szerepre vállalkozik, melyet a legjobb esetben is csak annyira oldhat meg mint ma Niezner ur, hogy t. i. szerepét elég bátran, hangosan elmondja, s talán élénken mozog; de a szerep jellemének, a helyzet igényeinek, s az érzelmi minőségének meg-felelő szavalásról, jellemzetes játékról, ala-kításról szó sem lehet, legfőkébb csak halvány utazásról. Ezt csak általánosságban kívántuk elmondani: mert a műkedvelő ur játéka

biralatába becsatlakozni nem tartjuk lovagias eljárásnak: ámbár mi épen nem osztjuk azon több oldalról nyilvánított nézetet, hogy a műkedvelő nem eshetik bíralat alá. De igen bíralat alá eshetik és essék. Nem hallgat-hatjuk azonban el, hogy eszményen öltözködött s szép alak volt, rokonszenyes s még meg-hatottságában is eléggé erős és hajlékony hanggal, s hogy zsuflott házat s így szép jö-vedelmezt eredményezett.

A többi szereplők közül Vizvárinét (Rózi) említhetjük meg, ki énekeivel tetszést aratott; de játéka a helyzethez viszonyítva sokszor túl élénk volt. Azok a esztanós esókok pedig, — bármily élénk tetszésével találkozunk is a karzat-közönségnek — színpadon még az ily darabokban sem en-gedhetők meg.

Végül a rendezőseket figyelmeztetjük, hogy az öltözékeknek a körülményekhez al-kalmazott minőségére több gondot fordítsa-nak, nemcsak a férfiakat, de a nőket illetőleg is. Feltűnő hiba volt, hogy Rózi mint a gyilkosság gyanújával terhelt apának sirán-kozó leánya puszta nyakkal, ugyanazon kac-karingós ruhában jelent meg, melynek szá-básánál az ollót ugyancsak nem kímélték.

Különfélék.

Folyó hó 21-én a helybeli „Iparos Cassino” saját pénztára javára a városi nagy teremben adott tánevigalmat — a terem fel-díztetésén. Kintit a rendezők ügyessége — a megjelent nő-koszorú egyszerűen, menten minden pompától — de jó izléssel öltözködött a mulatság kedélyes — feszelen volt mint mindig — ha az ó-ker szűlté elkülönítési vágy s másoknak kislelkü lenézése nem métevely-be s világos virádlit tartott.

A népszámlálásról közzétett hiv. jelen-tésből következő adatokat közlünk. E szer-int 1859. dec. 31-én volt: Magyarország nép-sége: 11,117,623. Ebből csak olvasni tud 393,940 férfi, 811,490 nő. Olvasni és írni tud 2,020,590 férfi, 1,285,400 nő. Sem írni sem olvasni nem tud 3,091,891 férfi, 3,521,293 nő. (T. K. 651.)

Az országgyűlés a biterjesztett budget részletes vitalapján elfogadta. A bajor képviselők kamarája a német-szövetségbe lé-pésre vonatkozó egyezményeket 102 szóval 48 ellenében elfogadta és így az új Porosz-németbirodalom igen hosszú vonalban fog érintkezni az Osztrák-Magyarbirodalommal.

A franciák állapota igen kedvezőtlen. — St. Quentin környékén igen elkeseredett harc folyt, az új beállt megállt helyei-ket, de ekkor kimerülve kénytelenek voltak elhagyni a területet. Veszteségük erős, fog-lyok és halottakban mintegy 15,000 ember. A másik hét tábor is vonul vissza a porosz seregek elől. Folyó hó 19-én Párisból igen heves kiférés volt, azonban eredménytelen: porosz lapok szerint jövő hó elején Páris minden esetre capitulálni fog.

Mint színi tudósításainkból láthatjuk t. olvasóink Szépné-Mátray Laura assz. a kolozsvári nemzeti színház drámai jeles színi-művésznője nálunk vendégszerepel s valóban művelzetes estéket szerez a közönségnek, szombaton lesz jutalmjátéka s utolsó előtti fölépte „Hamu-pipőké”-ben, mit meghódított, színház közönségünknek figyelmébe ajánl-nunk talán fölösleges is.

* Alfordítunk ipara a műorászatot ille-tőleg az idei júliusi londoni világ kiállítás-on Auer József (Szegedről) új találmányú oráival lesz képviselve. Legközelebb kísérletet tett — mi sikerült is neki — a függő órákban az ütés előidézhetőre használt 2-3 darab fontos

függők helyett egyet használhatni úgy hog-egy ily fontos ugyan azon szolgálatot tes-mit eddig három. Bármely urat — Posner akiállítás biztosságunkét illeti az érdem, hog-a szerény Auer József yégre beleegyezett kiállítását küldeni. — Uj találmányú óráit, a régiéket is igen olesón átalakíthatók kul-nélküliekre — ismételve ajánlhatjuk.

Mondjunk egy szíves élejt Garaköz-előjárónak is, kik t. hó 16-án tartott közgy-lésükben elhatározták: hogy iskoláikat a je-tanére kettővel szaporítják. Az ily előjárás és képviselők váltak az „érdemes” név-ilyenek a nép valódi atyái! Jobb jövőnk ér-ében szaporítsa őket közmivvelődésünk ne-tője!

* Felhívjuk a rendőrség figyelmét a udvar nélküli kocsimákra! Ezeknek ittas ve-dégoi udvar hiányában az után — kocsmák körül — végzik természetkövetelte dolga-kat a járó kelő nép botránkoztatására. Kö-lönösen tapasztalhatni ezt hetivásárok alk-mával.

]] Tisztelettel kérdezzük a szabadka postahivatalt, vajon a közön-ég bosszantá-sa van e hivata, vagy hogy annak szabadka latára álljon? Nem csak a minden oldalról felmerülő panasz, de saját tapasztalatunk is feljogosít e kérdésre: mert ismételve felad-akart pénzküldeményünket azon kijelentés-utastól vissza, hogy nincs érkezésük a fo-vételre. Ha nem elég a személyzet, szap-erítsük, kétszerezétek meg: de ilyesminck té-téni nem szabad.

— Február 7-én a helyben állomás-4-ik honvédszászlalj altiszteii tánevigalomban rendeznek a „Pest városához” címzett szá-loda nagy teremben.

Ugyan az nap fog Kis-Szálláson a olvasókör által zártkörű tánevigalom tartatni.

— Figyelmébe ajánljuk tisztelt olvas-óinknak Brauswetter János ur órábird-tmény-és ugyszintén a patkányirtószeréről szóló

Üzleti árak.

Szabadka, 1871. jan. 24.

Tiszta buza 82—86 font-ig 3 frt —5 frt 40 kr-ig vám-mázsája.
Rozs 78—80 font-ig 80 fontot mérv 2 frt 80—3 frt-ig.
Kukorica vámmázsá 2. 10—2 frt 15 kr-ig.
Arpa 67—70 fontjával mérve 2 frt —2 frt 5 kr-ig.
Zab 100 bécsi font 3 frt 60—3 frt 70 kr-ig.
Zsír 100 bécsi font 35—36 frt.

Szerkesztői üzenetek.

S. J. P. P. úrnak Pesten. Ha a szerkesztői el-ismeretlen akar maradni — úgy ekkor szintén ismer-ten lesz a közönség előtt t. i. nem adjuk. Nevezze m-magát — a cikk életre való, közölni fogjuk.

Sz. K. úrnak Pesten. „Mi nem szálltunk egymá-nak” vójuk a taglót — nem — a bardsot!

Josnek Pesten. Hol a helyföldi tárcá? talán kö-földre ment?

Er. F. úrnak. Megkapta ön levelünket?

Vilgyi Lajos úrnak Szabadkán. Ne vegye ne-néven, hogy a katli. népgyűlést érdekli levelét m-közöljük. Lapunknak sem iránya sem terjedelme n-ongoldi ezt. Melőli vallási pollenívval nem foglalka-latunk, nem levén lapunk vallási szaklap, s hasálsok egyéb külföldi előjával azonos tárgy igénybe ves-

T. k. Balás Árpád tanár úrnak! Vettük becs-sorait magán levelét írunk.

Felelős szerkesztő Radits György.
Főmunkatárs Hoós Dezső.

VASUTI MENETREND.

CSABA	indulás	este		délután	
		óra	perc	óra	perc
Csorvás	8	40	3	35	
Oroszlána	9	18	4	15	
Sámsón	9	41	4	41	
H.-M. Vásárhely	10	26	5	32	
Agyó	10	56	6	4	
Szeged (vendéglő)	11	14	6	23	
Szeged	3	15	2	30	
Horgos	3	52	3	12	
Pálics	4	23	3	12	
SZABADKA	4	54	3	49	
Tavankút	5	27	4	29	
Bajmók	5	54	5	39	
Militics	6	39	6	32	
Zombor	7	14	7	17	
Priglevicza-Szt. Iván	7	16	7	53	
Szonta	8	11	8	17	
Gombos-Bogocseva	8	27	8	31	
Erdőd	9	27			
Dálja	9	55			
Szarvas	10	20			
ESZÉK	10	45			

ESZÉK	indulás	délután		reggel
		óra	perc	
Szarvas	3	45		
Dálja	4	9		
Erdőd	4	37		
Gombos-Bogocseva	4	51		
Szonta	6	—	5	55
Priglevicza-Szt. Iván	6	21	6	21
Zombor	6	47	6	43
Militics	7	32	7	36
Bajmók	7	57	8	5
Tavankút	8	47	9	2
Szabadka	9	8	9	25
Pálics	9	57	10	21
Horgos	10	11	10	44
Szeged	10	49	11	23
Szeged	11	24	12	
Szeged	3	25		
Agyó	3	46		
H.-M. Vásárhely	4	25		
Sámsón	4	59		
Oroszlána	5	31		
Csorvás	6	6		
CSABA	6	42		